

KOMMUNENS PLAN FÖR RÄDDNINGSSINSATS

**FORCIT SWEDEN AB
KARLSKOGA**

**Diarienummer: 2018-0695-111
Antagen av direktionen 2018-09-19**

Inledning

Bakgrund till Sevesolagstiftningen

Under de senaste 100 åren har det inträffat flera hundra allvarliga kemikalieolyckor i världen. Dessa har medfört allvarliga konsekvenser för människa och miljö samt ofta stora ekonomiska kostnader. En av de mest uppmärksammade olyckorna inträffade 1984 i Bhopal i Indien då 42 ton metylisocyanat strömmade ut över industriområdet och den näraliggande bebyggelsen. Under den första veckan dog ca 8 000 människor som en direkt följd av gasutsläppet och olyckan betraktas som den hittills största industrikatastrofen. Sedan dess har ytterligare ca 8 000 människor avlidit av följsjukdomar. Man uppskattar att ungefär 500 000 människor i Bhopal exponerades för gasen.

I Europa var det framför allt två allvarliga händelser under 1970-talet som ledde fram till att det antogs regler för att förebygga och begränsa denna typ av olyckor. Den första var en olycka i Flixborough i Storbritannien 1974 där ämnet cyklohexan läckte ut och antändes. 28 människor dog och ca 100 personer skadades i den explosion och brand som utbröt. Den andra stora olyckan inträffade i Seveso i Italien 1976. Där fick ett ca 2 kilos utsläpp av det giftiga och cancerframkallande ämnet dioxin (TCDD) mycket allvarliga följder och en yta på cirka 25 km² blev förgiftad av ämnet. Ingen människa dog som en direkt följd av olyckan men mer än 600 människor måste evakueras från sina hem och cirka 2000 fick behandlas för dioxinförgiftning. Området var sedan obeboeligt för många år framåt. För att förebygga allvarliga olyckshändelser inom den kemikaliehanterande industrin och att begränsa skadorna om sådana olyckor skulle inträffa antog EU 1982 sitt första Sevesodirektiv. Detta direktiv reviderades 1988 mot bakgrund av ytterligare flera allvarliga kemikalieolyckor och kallades Seveso II direktivet. 2015 reviderades det på nytt, förändringen i den nya Sevesolagstiftningen grundar sig på en anpassning till CLP-förordningen. Detta nya direktiv heter Seveso III direktivet. I Sverige har direktivet införts genom Sevesolagstiftning: Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, ny förordning (2015:236) och nya föreskrifter (MSBFS 2015:8) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Vilka verksamheter omfattas av lagstiftningen?

Enligt Seveso III direktivet gäller arbetet med förebyggande av allvarliga kemikalieolyckor de verksamheter som hanterar farliga ämnen i större mängder vid ett och samma tillfälle, vissa verksamheter är undantagna, t.ex. är militära verksamheter. Sevesoverksamheter tillhör antingen en lägre nivå eller en högre nivå. Vilken nivå verksamheten tillhör beror på mängden farliga ämnen som hanteras, vilka ämnen och mängd som är avgörande finns att läsa i bilaga 1 i förordningen SFS 2015:236)

Ett farligt ämne anses förekomma när det hanteras som råvara, produkt, biprodukt, restprodukt eller mellanprodukt, eller för annat ändamål, samt när det är rimligt att anta att ämnet kan bildas vid ett okontrollerat processförlopp.

Sevesolagstiftningens krav på verksamhetsutövaren (företaget)

Enligt Sevesolagstiftningen är verksamhetsutövaren skyldig att förebygga risker för allvarliga kemikalieolyckor. I de fall en allvarlig kemikalieolycka ändå skulle inträffa är verksamhetsutövaren skyldig att begränsa följderna av denna för människor och miljö. I samma lag slås också fast att verksamhetsutövaren omfattas av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. Utifrån detta ställer sedan lagstiftningen mer detaljerade krav, till exempel på ett handlingsprogram, information till allmänheten och en säkerhetsrapport. Det som är mycket

viktigt i Seveso III direktivet är verksamheten ska utföra samråd med myndigheter, organisation och berörd allmänhet. En beskrivning av vad samrådsredogörelsen ska innehålla finns i MSB:s föreskrifter.

Handlingsprogram och Information till allmänheten

Både företag som omfattas av den lägre och den högre nivån ska upprätta ett handlingsprogram och Information till allmänheten, se förordningen SFS 2015:236 och MSB 2015:8. Handlingsprogrammet kan sägas vara en beskrivning av företagets säkerhetsledningssystem och information till allmänheten ska beskriva hur företaget jobbar med förebyggande åtgärder för att förhindra allvarliga kemikalieolyckor. Informationen ska också innehålla info om vilka kemikalier som hanteras, vilka de största riskerna är med dem, hur allmänheten ska varnas och hur samarbetet med Räddningstjänsten ser ut osv.

Säkerhetsrapport (SR)

Verksamheter som omfattas av den högre nivån ska upprätta en säkerhetsrapport, se förordningen SFS 2015:236 och MSB 2015:8. Handlingsprogrammet (se ovan) ingår som en del av säkerhetsrapporten. SR ska också innehålla en beskrivning av anläggningen och miljön där verksamhetens bedrivs samt beskriva möjliga olycksscenarioer utifrån en analys av olycksrisker, hur man ska förebygga och begränsa följderna av en allvarlig kemikalieolycka och en intern plan för räddningsinsatser vid en eventuell olycka. Närliggande Sevesoverksamheter ska utbyta information med varandra för att identifiera om de kan påverka faran för en allvarlig kemikalieolycka hos varandra. Om det finns en påverkan ska verksamheterna ta fram en gemensam information om situationen och lämna till den kommun där verksamheterna finns. Samrådsredogörelse (se ovan) ska finnas med i säkerhetsrapporten.

Syftet med säkerhetsrapporten är framför allt att visa att riskerna för allvarliga kemikalieolyckor vid en verksamhet har klarlagts och att alla nödvändiga åtgärder har vidtagits för att förebygga sådana olyckor. Minst vart femte år ska säkerhetsrapporten revideras eller tidigare om väsentliga ändringar har gjorts vid verksamheten eller om en allvarig kemikalieolycka skett.

Forcit Sweden AB

Forcit Sweden AB med huvudkontor i Nora Bergslagen är idag etablerat på ytterligare fem platser i Sverige, d.v.s. Gällivare, Lycksele, Karlskoga, Enköping, Bro och Kaunisvaara. I Karlskoga finns även företagets huvudlager för tänd- och sprängmedel.

Den nordiska sprängämnesmarknaden förändras och genom etableringen i Sverige har Forcit tagit sitt första steg i strävandet till att bli en betydande aktör på den nordiska marknaden. Forcit levererar idag sprängmedel till alla applikationer inom branschen och är idag en av de ledande sprängämnesleverantörerna i Sverige genom leveranser till både gruvor och till övrig entreprenad.

Verksamheterna i Karlskoga är lokaliserade till Bofors skjutfält. På skjutfältet finns redan tidigare regi av Bofors Test Center AB verksamhet med explosivämnen inklusive explosivämnesförråd. Bofors skjutfält har sedan mycket länge använts som skjutfält och omfattar ca 10 000 ha. Den del av skjutfältet där Forcit etablerat sig är ständigt avlyst för allmänheten och tillträdet begränsas genom att där finns en bevakad grind, staket samt rondering i området utanför arbetstid.

Forcits verksamheter på skjutfältet utgörs av sprängämnesförråd, en råvarustation och en matristillverkning.

Forcit Sweden AB har tecknat avtal med en industribrandkår (Maint Partner) tillsammans med företag på Boforsområdet och Björkbornsområdet. Dessutom har Forcit en egen föreståndarorganisation som kan aktiveras 24 timmar om dygnet via nödnummer. Föreståndarorganisationen rullar på flera personer utifrån en jourlista.

Industribrandkåren arbetar med att höja säkerheten och att förebygga olyckor genom underhåll och service av Forcit Sweden AB:s tekniska brandskydd. Om en olycka inträffar på området så larmas industribrandkåren direkt med automatik varför industribrandkåren också utgör en resurs för Bergslagens Räddningstjänst. Vidare har Forcit ett nära samarbete med Bofors Test Center vad gäller nödläges- och insatsplan.

Sprängämnesförråd

Farliga ämnen som hanteras i verksamheten

Sprängämnen

Sprängämnena förvaras i godkända och anpassade förråd som uppfyller kraven enligt EN 1143. Maximalt förvaras 170 ton explosiva ämnen av kategori 5, riskgrupp 1.1 D. Vid ett eventuellt larm om brand i förrådsbyggnaden gäller omedelbar utrymning upp till 1,5 km från platsen och alla typer av räddningsinsatser i närheten av förrådet kräver stor försiktighet och agerande utifrån den insatsplan som upprättats.

Tändmedel

Tändmedlen förvaras i godkända och anpassade förråd som uppfyller kraven enligt EN 1143. Maximalt förvaras 1 500 000 st explosiva kapslar av kategori 4 och 5, riskgrupp 1.1 B och 1.4S. Alla typer av räddningsinsatser i närheten av förrådet kräver stor försiktighet och agerande utifrån den insatsplan som upprättats.

Ammoniumnitrat, vattenlösning

Totalt kan 180 ton ammoniumnitrat (vattenlösning) komma att förvaras på företaget i cisterner. Den huvudsakliga risken med ämnet är att nitrösa gaser kan bildas vid ett termiskt sönderfall. Erforderliga skyddsåtgärder är vidtagna för att minimera denna risk.

ANE, matrislagertank

På företaget kan upp till 140 ton emulsionsmatris eller ANE förvaras. Den huvudsakliga risken med ämnet är att nitrösa gaser kan bildas vid ett termiskt sönderfall och i teorin ett explosivt förlopp. Erforderliga skyddsåtgärder är vidtagna för att minimera denna risk.

Räddningsinsats

Forcits byggnader inne på området är försedda med automatiskt brandlarm. Brandlarmet är vidarekopplat till Björkbornsporten, en ständigt bemannad entréport till Björkborns industriområde, och därifrån dras larm till Björkborns industribrandkår och Bergslagens Räddningstjänst.

Björkbornsporten har en aktuell och uppdaterad larmlista som ska följas vilket innebär att man ringer in/larmar Björkborns industribrandkår (Maint Partner) samt kontaktpersoner för Forcit Sweden AB.

När larm om olycka inkommer till Bergslagens Räddningstjänst skall följande enheter larmas enligt larmplan (2-stationslarm):

Insatsledare (IL) Syd	1 man
Station Karlskoga	6 man
Station Degerfors	5 man

Med tanke på den risk en brand i eller kring ett förråd av explosiv vara innebär så tillämplar räddningstjänsten alltid en försiktighetstaktik vid en eventuell insats. Detta innebär att man håller sig på väl tilltaget avstånd, tar reda på vad som brinner och vilket släckmedel som kan användas.

Både Karlskoga (Kga) och Kristinehamn (Khn) har resurser för att hantera de risker som förknippas med verksamheten. Ytterligare förstärkningar begärs sedan av räddningsledaren. Tidsschemat med avseende på personella resurser till en räddningsinsats på Bofors Test Center AB då enligt följande:

Inom 10 min	6 man	(Kga)
Inom 25 minuter	18 man	(Kga + IL + Khn + Dfs + RCB)
Inom 35 minuter	25 man	(Kga + IL + Khn + Dfs + RCB + Åtp + Sfs)

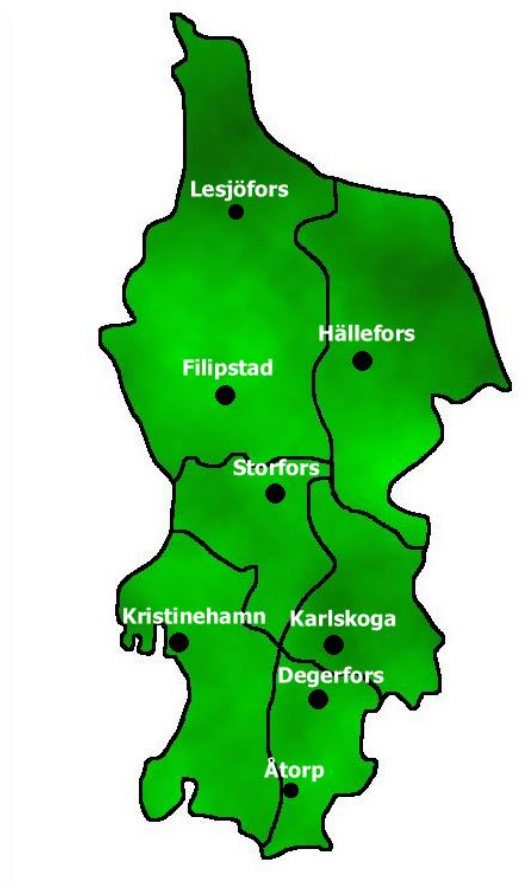
Detta gäller styrkor som står i beredskap (inkl. Degerfors (Dfs) 5 man, Åtorp (Åtp) 2 man, Storfors (Sfs) 5 man), inringd fridygnsledig personal är ej medräknad. Industribrandförsvaret på Björkborns industriområde har en anspänningstid på 90 sekunder och kommer med 5 man inom 10 minuter mellan klockan 700 – 1600 vardagar, övrig tid endast 1 man inom 10 minuter. Industribrandförsvaret har egna resurser för de risker som förknippas med verksamheten.

Räddningschef i beredskap, RCB, avgör om hen skall ta det operativa ansvaret eller fortsätta med det normativa och strategiska ansvaret. Om RCB tar operativt ansvar skall hen ringa in ersättare i RCB-rollen som tar det normativa och strategiska ansvaret och åker till brandstation i Karlskoga för att påbörja en stabsuppbyggnad. Inledningsvis består staben av minst 2 personer (RCB och larmoperatör) men kan utökas till så många som situationen kräver. Brandstationen i Karlskoga har en dygnet runt-bemannad larmcentral med den senaste tekniken och utomordentligt goda utrymmen för stabsverksamhet varför en ledningsplats i första hand upprättas där. Dock kan ledningsplatsen bli en annan om det på grund av samverkansskäl finns orsak att förlägga ledningsarbetet på annan plats eller annan ort. Den operativa ledningsplatsen förläggs i närheten av skadeplatsen och bemannas av räddningsledare, skadeplatschef, sektorchefer och ytterligare stödresurser beroende på

insatsens omfattning och art. Kontakt skall tas med utsedd kontaktman enligt företagens larmlista som finns att tillgå i företagets räddningsplan.

Samverkan sker med polis, ambulans och vid behov närliggande kommuner som ej ingår i Bergslagens räddningstjänstförbund. Bergslagens Räddningstjänst har en väl utvecklad samverkan med Räddningstjänsten Karlstadregionen där man har tillgång till varandras resurser men det finns också en god samverkan med Nerikes Brandkår så att hjälp kan erhållas snabbt vid behov. Andra aktörer som kan tänkas medverka vid en olycka är Larmtjänst AB (restvärdesräddning), kommunens POSOM-grupper, Kommunernas Socialförvaltningar, Frivilliga resursgrupper, Försvarsmakten m.fl. och dessa kontaktas med hjälp av listor som finns att tillgå hos Bergslagens Räddningstjänsts larmcentral.

Ute på skadeplatsen samgrupperar sig räddningstjänstens skadeplatschef med företagets utsedda kontaktperson, som kontaktas av räddningsledare. Telefonnummer och annan information finns att tillgå i verksamhetens insatsplan som finns tillgänglig på förutbestämd plats i anläggningen eller digitalt hos BRT. Bergslagens Räddningstjänst har tillgång till en lednings- och stabsbuss, med placering i Karlstad, som kan begäras till skadeplatsen av räddningsledaren.

Brandstationer och räddningsstyrkors geografiska placering inom Bergslagens Räddningstjänst.

Information till allmänheten

Syftet med att ha en plan för hur man skall informera allmänheten är att minska konsekvensen av en eventuell olycka. Genom att få ut information till personer och verksamheter som kan komma att drabbas av den eventuella olyckan så kan dessa vidta åtgärder för att skydda sig. Information skall komma snabbt, den skall nå rätt personer och den skall vara kort och koncis. Följande informationsvägar används för att nå ut till allmänheten:

Informationsansvarigt befäl – Räddningstjänsten har ett informationsansvarigt befäl som finns på olycksplatsen eller kan nås via telefon 0586-636 00 (Bergslagens Räddningstjänsts Larmcentral). Informationsansvarigt befäl är antingen Räddningschef i beredskap (RCB) eller någon som denne har utsett.

Radio & TV – Information via dessa media initieras av räddningsledaren eller informationsansvarigt befäl. Vanligtvis används Sveriges Radio Örebro & Sveriges Radio Värmland 102,8 MHz och Radio City 107,4 MHz. Vid extraordinära händelser sker information även via TV och/eller text-TV sid. 599, extraordinära händelser föregås av tyfon signaler.

Internet – Bergslagens Räddningstjänst har internet-adress www.brt.se och där kan man i efterhand få kort information om alla inträffade insatser som skett inom förbundet.

VMA (Viktigt Meddelande till Allmänheten) – VMA sänds ut när en händelse riskerar att utgöra ett hot eller ett problem för allmänheten. Det finns två typer av VMA:

- *Varningsmeddelande* – skall sändas omedelbart vid risk för skada på liv, egendom eller miljö.
- *Informationsmeddelande* – används för att förebygga och begränsa skador på människor, egendom eller miljö. Informationsmeddelande behöver inte sändas omedelbart.

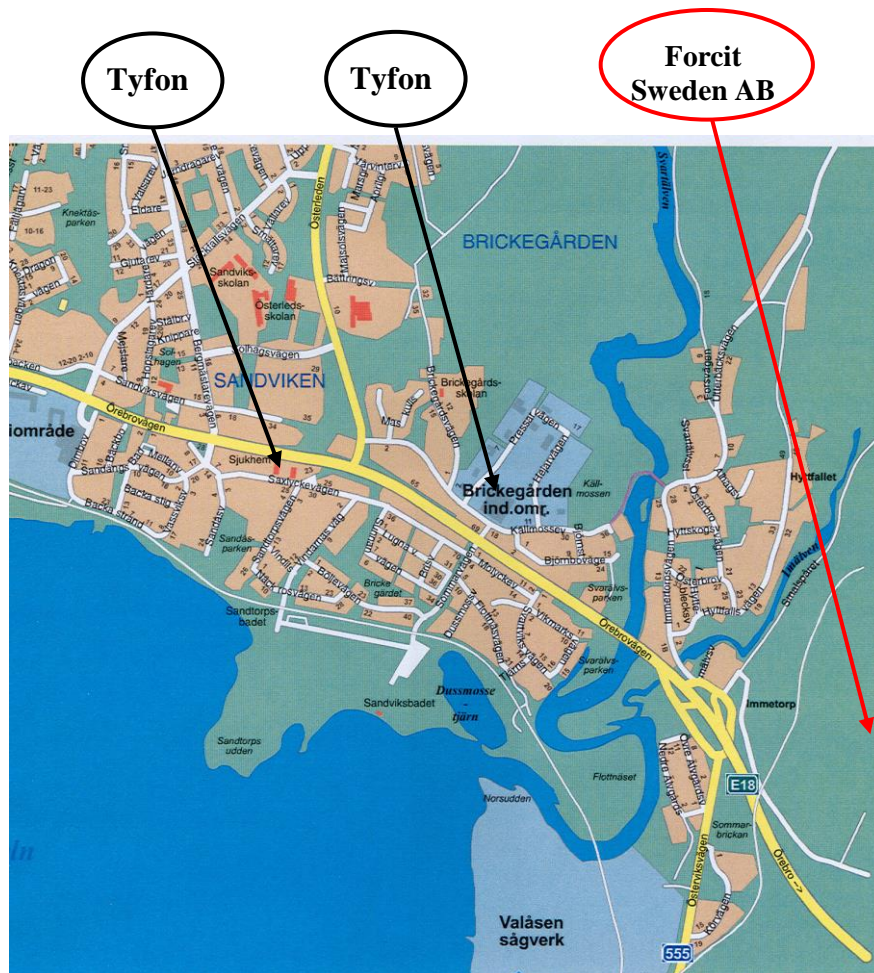
Ett VMA föregås i regel av tyfon signalen Viktigt Meddelande som ljuder i 7 sekunder med 14 sekunders paus och upprepas under minst 2 minuter.

När du hör signalen skall du:

1. Söka skydd inomhus
2. Stänga dörrar, fönster och ventiler
3. Lyssna på radion för information, främst P4 – lokalradion. Möjlighet kan även finnas att få information via TV eller text-TV sid. 599

När faran är över startas signalen Faran Över – en ca. 30 sekunder lång signal.

Tyfonanläggningarna provas som regel den första måndagen i varje kvartal klockan 1500. Tyfonernas placering i närområdet:

Underrättelse till annan stat

Det finns inget scenario som innebär att annan stat drabbas vid en eventuell olycka på Forciti Sweden AB i Karlskoga.

Övningar

Insatsstyrkan i Karlskoga har som ambition att årligen genomföra orienteringsövningar inne på området. I samband med detta besöks också verksamheten Forciti Sweden AB, även detta en Seveso-anläggning, som är hyresgäster inne på området. Detta sker i ett nära samarbete med Industribrandförsvaret.

Upprättande och uppdatering av planen

Planen är upprättad av Bergslagens Räddningstjänst i samråd med Forciti Sweden AB och skall revideras minst vart 3:e år.